

Juridiska fakultetsstyrelsen
Professor Ulf Maunsbach

Justitiedepartementet

Remiss: En oavvislig ersättningsrätt? (SOU 2022:23)

Ju2022/02173

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av professor Ulf Maunsbach

Allmänt

Utredningen har haft till uppgift att undersöka två frågor som aktualiseras med anledning av EU:s direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden. Den ena frågan gäller upphovsmäns och utövande konstnärers möjligheter att få ersättning vid tillgängliggöranden på begäran av verk och framföranden på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer (exempelvis on-demand streaming). Den andra frågan handlar om att ge förslag till åtgärder som ger ytterligare möjligheter till alternativ tvistlösning på upphovsrättens område. Frågorna behandlas under sparata rubriker nedan

En oavvislig ersättningsrätt

I samband med diskussionen om frågan gällande upphovsmäns och utövande konstnärers möjligheter att få lämplig och proportionerlig ersättning för de tillgängliggöranden av verk och framföranden som sker på begäran av enskilda analyseras i utredningen möjligheten att införa en oavvislig ersättningsrätt. En sådan rätt skulle ge skapare av upphovsrättsliga verk en möjlighet att kräva ersättning direkt från användare även i sådana situationer när skaparen överlåtit de ekonomiska rättigheterna till annan, exempelvis ett förlag eller en musikproducent.

Utredningen kommer fram till att en sådan rätt av flera skäl inte är motiverad, bland annat eftersom det kan ifrågasättas om en sådan rättighet står i överrenstämelse med allmänna förmögenhetsrättsliga regler. Utredningen konstaterar också att ett av de bakomliggande problemen, som en oavvislig ersättning inte skulle lösa, är att skaparna av de verk som överlåts i många fall är dåligt rustade att bedöma värdet av verket och att de därför tenderar att ”sälja sig billigt”.

I stället för en oavvislig ersättningsrätt föreslå utredningen att det ska införas en bestämmelse som ger utövande konstnärer ett starkare skydd när de över- låter sina rättigheter genom att en sådan överlåtelse bara ska gälla för en tid av tre år och inte medföra någon ensamrätt.

Fakultetsstyrelsen ställer sig bakom detta förslag och håller med utredningen både när det gäller detta senare förslag och slutsatserna gällande den oavvisliga ersättningsrätten.

Alternativ tvistlösning

I utredningens uppdrag har dessutom ingått att överväga om det behövs ett nytt och frivilligt system för tvistlösning utom domstol i tvister av visst slag mellan, å ena sidan, en upphovsman eller utövande konstnär och, å andra sidan, den som har förvärvat en rättighet.

Utredningens förslag i denna del fokuserar på att föreslå åtgärder som förbättrar tillgången till medlare med särskild branschkunskap och åtgärder som ska öka kunskapen om medling.

För att uppnå detta föreslår utredningen att Patent- och registreringsverket ges i uppdrag att tillhandahålla en förteckning över personer som har förklarat sig villiga att medla i de aktuella upphovsrättsliga tvisterna och att tillhandahålla information om medling som tvistlösningsform i tvister av det här slaget.

Fakultetsstyrelsen har inget att invända mot de föreslagna åtgärderna och ställer sig därmed bakom utredningens förslag också i denna del.

Enligt delegation

Ulf Maunsbach